ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHỆ

CÔNG TRÌNH DỰ THI
HỘI NGHỊ SINH VIÊN NGHIÊN CỨU KHOA HỌC

MỘT PHƯƠNG PHÁP LAI TRÍCH XUẤT SỰ KIỆN VÀ ÁP DỤNG VÀO HỆ THỐNG THEO DÕI TIN TỨC TRỰC TUYẾN NewSOMoni

Sinh viên thực hiện
Nguyễn Minh Hoàng
Nguyễn Sỹ Quân
Ngô Quang Hiểu

Cán bộ hướng dẫn
TS. Phan Xuân Hiếu
ThS. Trần Mai Vũ

Hà Nội, Ngày 14 tháng 3 năm 2012

Tóm tắt nội dung

Trích chọn thông tin luôn là vấn đề có vai trò cốt yếu khi xây dựng một hệ thống khai phá dữ liệu, đặc biệt trong các hệ thống theo dõi/giám sát thông tin, hệ thống tư vấn tin tức, hệ hỗ trợ ra quyết định. Một trong những bài toán cơ bản (và vô cùng quan trọng) của trích chọn thông tin là trích xuất sự kiện trên dữ liệu lớn. Sự kiện được lấy ra đúng đắn từ kho dữ liệu lớn sẽ giúp các hệ thống khai phá dữ liệu dễ dàng hơn trong việc thực thi nhiệm vụ của mình. Nghiên cứu này sẽ tập trung xem xét một phương pháp trích xuất sự kiện hiệu quả dành cho tiếng Việt với lượng dữ liệu lớn và cách thức áp dụng vào hệ thống theo dõi tin tức trực tuyến cùng những đánh giá để cho thấy phương pháp đưa ra có khả quan. Nhóm tác giả hy vọng kết quả của nghiên cứu sẽ góp phần vào sự phát triển của các hệ thống xử lý tin tức dành cho tiếng Việt.

Mục lục

Danh sách hình vẽ

Danh sách bảng

Bảng ký hiệu và từ viết tắt

Ký hiệu	**Ý nghĩa**
ACE	Automatic Content Extraction
DARPA	Defense Advanced Research Project Agency
MUC	Message Understanding Conferences
SIGIR	Special Interest Group on Information Retrieval
SIGKDD	International Conference on Knowledge Discovery and Data Mining
TDT	Topic Detection and Tracking

Lời nói đầu

Được cộng đồng nghiên cứu khoa học trên toàn thế giới quan tâm rất sớm, trích xuất sự kiện được xem là một bài toán quan trọng trong lĩnh vực trích chọn thông tin (Information Extraction). Từ năm 1987, trích xuất sự kiện đã trở thành đề tài chủ chốt tại hội nghị *Message Understanding Conferences* ngay lần tổ chức đầu tiên (MUC–1) [RB96]. Từ đó đến nay, nhiều phương pháp trích xuất sự kiện đã được đưa ra và áp dụng trong các hệ thống thực tế như BioCaster (http://born.nii.ac.jp/), HealthMap (http://healthmap.org), EpiSpider (http://www.epispider.org/), Metro Monitor (http://www.metromonitor.com/), ...

Công trình nghiên cứu **Một phương pháp lai trích xuất sự kiện và áp dụng vào hệ thống theo dõi tin tức trực tuyến** `NewSOMoni` khảo sát một số phương pháp trích xuất sự kiện tiêu biểu có hiệu quả tốt, đang được sử dụng trong nhiều hệ thống theo dõi thông tin. Dựa trên cơ sở đó, chúng tôi nghiên cứu và đề xuất một phương pháp lai nhằm mục đích trích xuất sự kiện trên miền tin tức tiếng Việt và thử nghiệm trên hệ thống theo dõi tin tức trực tuyến `NewSOMoni`. Phương pháp được đề xuất là sự kết hợp của phương pháp học máy Maximum Entropy và phương pháp trích xuất dựa trên luật với những cải tiến khi áp dụng cho dữ liệu tiếng Việt. Qua tiến hành thực nghiệm, chúng tôi đã thu được kết quả tương đối tốt và ổn định. Điều này chứng tỏ tính đúng đắn của phương pháp đề xuất cũng như tính thực tiễn trong hệ thống theo dõi tin tức trực tuyến, góp phần đưa thông tin đến với người dùng chính xác, kịp thời.

Báo cáo bao gồm bốn chương được mô tả như dưới đây.

Chương 1. *Giới thiệu* khái quát chung về động lực thực hiện nghiên cứu, mô tả về bài toán trích xuất sự kiện và cũng nêu một số nghiên cứu liên quan ở trong và ngoài nước.

Chương 2. *Phương pháp trích xuất sự kiện* đưa ra 3 phương pháp trích xuất sự kiện phổ biến và có độ chính xác cao. Hơn nữa, chúng tôi cũng phân tích những thuận lợi của từng phương pháp và cách áp dụng chúng vào mô hình giải quyết của mình để đạt được hiệu quả tốt hơn.

Chương 3. *Trích xuất sự kiện dựa trên luật kết hợp học máy và hệ thống theo dõi tin tức* trình bày phương pháp trích xuất sự kiện dựa trên luật kết hợp với phương pháp học máy Maximum Entropy–phương pháp chính trong mô hình giải quyết của nghiên cứu này. Đồng thời, mô hình hệ thống theo dõi tin tức cũng sẽ được nêu rõ và phân tích chi tiết.

Chương 4. *Thực nghiệm phương pháp trên hệ thống theo dõi tin tức* trình bày quá trình xây dựng hệ thống giám sát tin tức trên cơ sở áp dụng phương pháp đã đề xuất ở Chương 3. Kết quả thực nghiệm và đánh giá hiệu quả sẽ được mô tả kỹ lưỡng trong chương này.

Phần kết luận tổng kết, tóm lược nội dung của nghiên cứu và hướng phát triển tiếp theo.

1

Giới thiệu

1.1 Động lực nghiên cứu

Thế giới đang thay đổi rất nhanh với sự tham gia của các phương tiện truyền thông xã hội. Mọi thông tin đều có thể đến với người dùng theo nhiều nguồn khác nhau. Tuy nhiên, sử dụng phương tiện truyền thông xã hội riêng lẻ khó có thể cập nhật được kịp thời và chính xác thông tin. Để đáp ứng nhu cầu đó, những hệ thống tổng hợp tin tức lần lượt ra đời giúp cho con người có thể dễ dàng nắm bắt thông tin. Khởi đầu bởi <tên hệ thóng đầu tiên trên thế giới>, tiếp sau đó là <tên hệ thống khác 1>, <tên hệ thống khác 2>, ... Vào năm 2005, hệ thống tổng hợp tin tức tự động đầu tiên của Việt Nam ra đời dựa trên thành tựu nghiên cứu *Hệ thống thu thập và tách thông tin ICPS* của hai tác giả Nguyễn Thành Long và Nguyễn Phú Bình đạt giải nhì cuộc thi Trí Tuệ Việt Nam 2002. *Hệ thống xử lý tiếng Việt tự động ePi* được người dùng biết đến với tên Báo mới [1] và nhanh chóng trở thành trang tin tức tổng hợp được nhiều người sử dụng bởi tính tiện lợi và cập nhật. Mặc dù có những ưu điểm như vậy, một hệ thống tổng hợp tin tức vẫn có những yếu điểm chưa thể khắc phục. Thứ nhất, thông tin được thu thập từ những nguồn tin định trước dựa trên giao diện cập nhật của nguồn tin, chưa phân tích sâu về ý nghĩa và tính chất của sự kiện chứa đựng trong thông tin. Thứ hai, tin tức không được trực quan hóa theo xu hướng quan tâm của người dùng. Thông thường, độ ưu tiên quan tâm của người dùng là: thời gian (when) > địa điểm (where) > thông tin gì(what). Hơn nữa, hệ thống tổng hợp tin tức xem xét tất cả các tin từ nguồn tin, sau đó phân lớp vào một lớp đã định nghĩa trước. Bởi tính phong phú của

[1] www.baomoi.com

dạng thông tin, tính chính xác của quá trình phân lớp là một câu hỏi lớn chưa có lời giải đáp thỏa đáng!

Giải quyết nhược điểm của hệ thống tổng hợp tin tức tự động cần có một phương pháp trích xuất sự kiện phù hợp với tiếng Việt và hoạt động ổn định. Từ rất sớm, trích xuất sự kiện đã được cộng đồng khoa học máy tính đầu tư công sức nghiên cứu. Tiêu biểu có thể kể đến hội nghị **M**essage **U**nderstanding **C**onferences (MUC) [1] tổ chức lần đầu tiên năm 1987 dưới sự hỗ trợ của DARPA (Quỹ nghiên cứu bộ quốc phòng Hoa Kỳ). Một trong những đóng góp quan trọng của hội nghị MUC là đưa ra phương pháp trích xuất sự kiện theo khung mẫu (*scenario template*) với mục đích chính là lấy ra được sự kiện cùng các thông tin liên quan: tổ chức, đối tượng tham gia (người, sự vật, sự việc). Độ chính xác và độ hồi tưởng của các nghiên cứu tham dự MUC nằm trong khoảng 50% tới 60 %. Ngoài ra, chương trình nâng cao hiệu quả trích xuất sự kiện **A**utomatic **C**ontent **E**xtraction (ACE) [2] của Đại học Pennsylvania (Hoa Kỳ) cũng là một chương trình nổi tiếng, thu hút được nhiều nhóm nghiên cứu về trích xuất sự kiện tham gia và có những kết quả rất tích cực. Tuy nhiên, trích xuất sự kiện là một vấn đề mang đặc trưng ngôn ngữ học. Ngôn ngữ ảnh hướng rất lớn tới hiệu quả của một phương pháp trích xuất. Theo tìm hiểu của chúng tôi, trích xuất sự kiện trên dữ liệu tiếng Việt chưa có nhiều nghiên cứu. Bởi vậy, phương pháp trích xuất sự kiện dành cho tiếng Việt vẫn còn hạn chế cả về chất lượng lẫn số lượng.

Một yếu tố khác đưa chúng tôi đến với đề tài nghiên cứu này là sự thú vị trong xử lý dữ liệu lớn. Theo xu hướng phát triển Công Nghệ Thông Tin hiện đại, thi hành hệ thống với dữ liệu lớn là tất yếu. Các công ty hàng đầu thế giới về Công Nghệ như Microsoft [3], Google [4], Oracle [5], Facebook [6] đều có những chiến lược phát triển lâu dài về xử lý dữ liệu lớn. Cùng với đó, những trường đại học hàng đầu thế giới về khoa học máy tính đều đưa vào trường trình đào tạo của mình khoa học về xử lý dữ liệu lớn như Đại học Priceton [7] (Hoa Kỳ) , Đại học Stanford [8] (Hoa Kỳ) , Đại học Carnegie Mellon [9]

[1] http://www-nlpir.nist.gov/related_projects/muc
[2] http://projects.ldc.upenn.edu/ace
[3] www.microsoft.com
[4] www.google.com
[5] www.oracle.com
[6] www.facebook.com
[7] http://www.cs.princeton.edu/courses/archive/spr02/cs493
[8] http://www.stanford.edu/class/cs246
[9] http://www.cs.cmu.edu/ neill/courses/90866.html

(Hoa Kỳ) hay Đại học tổng hợp Zurich [1] (Thụy Sỹ). Sự hỗ trợ tuyệt vời về dữ liệu và kỹ thuật từ phía ThS. Trần Mai Vũ đã giúp chúng tôi có thêm động lực và quyết tâm hoàn thành đề tài.

1.2 Vấn đề nghiên cứu

1.2.1 Bài toán

<Cần phân tích thêm> Những vấn đề phân tích ở phần 1.1 đã đưa nhóm nghiên cứu hướng tới ý tưởng đưa ra phương pháp trích xuất sự kiện phù hợp khi xử lý với dữ liệu tiếng Việt và xây dựng nên một hệ thống theo dõi tin tức trực tuyến mà trong đó trích xuất sự kiện là yếu tố trung tâm. Nghiên cứu đóng góp ở cả hai nội dung: khoa học và ứng dụng. Ý nghĩa của việc giải quyết vấn đề này được trình bày chi tiết ở mục 1.3.

Đầu vào của bài toán là một bản ghi tin tức về một trong ba lĩnh vực: tai nạn giao thông, hình sự, cháy nổ. Mỗi bản ghi bao gồm các thông tin: tiêu đề, tóm tắt nội dung, toàn văn tin tức. Tổng số bản ghi là XYZ (sô tin tức thu thập được) thu thập từ trang tổng hợp tin tức Báo mới [2].

Kết quả mong muốn của bài toán là có hay không có sự kiện trong bản ghi tin tức. Nếu có thì phải đưa ra được các thông tin liên quan tới sự kiện gồm có: tên sự kiện, thời gian, địa điểm, người, sự vật, sự việc. Sự kiện thu được cũng phải được trực quan hóa trên hệ thống theo dõi tin tức trực tuyến.

1.2.2 Câu hỏi nghiên cứu

Nghiên cứu sẽ trả lời ba câu hỏi.

Thứ nhất thế nào là trích xuất sự kiện tin tức và những phương pháp thường được sử dụng để làm điều đó?

Thứ hai tồn tại những khó khăn nào khi áp dụng những phương pháp từ câu hỏi trên vào dữ liệu tiếng Việt và cách giải quyết những khó khăn này?

Và cuối cùng một hệ thống theo dõi tin tức có khả thi không?

[1] http://las.ethz.ch/courses/datamining-s12
[2] www.baomoi.com

1.3 Ý nghĩa

1.3.1 Ý nghĩa khoa học

Về mặt khoa học, chúng tôi đề xuất phương pháp trích xuất sự kiện dựa trên luật kết hợp học máy để thu được sự kiện xảy ra hằng ngày thông qua dữ liệu tin tức tiếng Việt thu thập từ một số nguồn thông tin tin cậy dưới sự cho phép của Bộ Thông Tin và Truyền Thông [1](xem danh sách trang báo điện tử cung cấp tin tức tại phụ lục A, trang 14). Trong bối cảnh vấn đề trích xuất sự kiện ở trong nước chưa có nhiều nghiên cứu, công trình của chúng tôi sẽ góp phần thôi thúc đề tài thú vị này được quan tâm nhiều hơn. <nói về trích xuất sự kiện ở Việt Nam>.

1.3.2 Ý nghĩa thực tiễn

Xét tới phương diện ứng dụng, chúng tôi tiến hành xây dựng một hệ thống theo dõi thông tin trực tuyến. Như đã nói ở mục 1.1, một hệ thống tổng hợp tin tức tự động chưa đủ thông minh để đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của người dùng. Bởi thế, trong nghiên cứu này chúng tôi muốn xây dựng một hệ thống theo dõi, giám sát thông tin sự kiện. Bởi quy mô của một công trình sinh viên nghiên cứu khoa học, nhóm chúng tôi tập trung vào ba loại sự kiện thường xảy ra hằng ngày: tai nạn giao thông, hình sự và cháy nổ. Một cách rõ ràng nhất, sự kiện thuộc ba dạng trên sẽ được trích xuất theo các thông tin: tên sự kiện, thời gian/địa điểm diễn ra sự kiện, các nhân tố tham gia sự kiện. Sau đó, sự kiện được trực quan hóa trên bản đồ giúp cho người sử dụng dễ dàng theo dõi. Theo khảo sát của nhóm nghiên cứu, một hệ thống như đã mô tả chưa xuất hiện ở Việt Nam. Đề tài nghiên cứu đóng góp vào việc phổ biến hình thức nắm bắt tin tức mới dễ dùng và trực quan hơn so với các hệ thống cung cấp tin tức truyền thống.

1.4 Thách thức

Mặc dù được các nhà khoa học quan tâm nghiên cứu từ rất sớm, trích xuất sự kiện vẫn còn những khó khăn cần phải vượt qua.

Trích xuất sự kiện liên quan mật thiết tới các nghiên cứu về ngôn ngữ học. Lĩnh vực xử lý ngôn ngữ tự nhiên nói chung và xử lý tiếng Việt nói riêng tương đối rộng, tồn tại nhiều bài toán chưa được giải quyết triệt để mà trong đó có xử lý nhập nhằng ngữ

[1]http://mic.gov.vn/vbqppl/Lists/Luat-cong-nghe-thong-tin

nghĩa (Word Sense Disambiguation), bài toán đồng tham chiếu (Co–references) hay việc nhận dạng tính đa hình cấu trúc ngữ pháp trong tiêu đề tin tức (Syntactically Ambiguous Headlines). Ba bài toán trên là những khó khăn cơ bản nhất mà chúng tôi phải giải quyết để đưa ra được phương pháp trích xuất sự kiện phù hợp.

Tính tới thời điểm thực hiện công trình, Việt Nam chưa có nhiều nghiên cứu về trích xuất sự kiện. <cần viết tiếp, đang thiếu dữ kiện về tình hình trong nước>

Ngoài ra, khó khăn trong xử lý dữ liệu lớn cũng là một thách thức mà nhóm nghiên cứu phải đối mặt. Để có thể trích chọn được sự kiện từ tập dữ liệu lớn cần phải tối ưu thuật toán đảm bảo rằng hệ thống có thể hoạt động tốt trong điều kiện tài nguyên cho phép.

1.5 Nghiên cứu liên quan

1.5.1 Một số nghiên cứu liên quan ở nước ngoài

Kể từ hội nghị MUC lần đầu tiên (1987) cho tới nay, hàng ngàn nghiên cứu về trích xuất sự kiện đã được công bố trong những hội nghị, chương trình có uy tín cao như MUC, SIGKDD [1] , ACM SIGIR [2], TDT [3], ACE. Theo Hogenboom. F và các cộng sự, tựu chung lại các công bố này có thể phân loại theo ba hướng tiếp cận chính: phân tích ngữ nghĩa (còn gọi là hướng theo nội dung), học máy–thống kê (hướng theo dữ liệu) và cuối cùng là kết hợp hai cách tiếp cận trên [FFU11].

Giai đoạn cuối thập niên tám mươi, đầu thập niên chín mươi, sự kiện được trích xuất chủ yếu dựa trên các mẫu được tạo sẵn (*scenario template*) [BS92]. Mẫu là các bản ghi còn thiếu thông tin sự kiện. Thông tin về sự kiện còn thiếu này sẽ được bổ sung từ dữ liệu căn cứ vào những thông tin đã định nghĩa trên mẫu. Một cách thuần túy thì đây là bài toán tìm kiếm các từ được định nghĩa trước rồi lấy thông tin đi kèm với chúng để điền vào mẫu. Độ chính xác của phương pháp này ở mức trung bình nằm trong khoảng 50%–60% [MW11]. Cách giải quyết bài toán hết sức đơn giản mà về sau, trong các chương trình nghiên cứu TDT hay ACE vẫn còn sử dụng nhưng với những định nghĩa mẫu tổng quát và trên nhiều miền lĩnh vực khác nhau. Hơn nữa, đây cũng là sự khởi đầu của các phương pháp đi theo hướng tiếp cận đầu tiên kể ở trên: sử dụng

[1] International Conference on **K**nowledge **D**iscovery and **D**ata Mining

[2] **S**pecial **I**nterest **G**roup on **I**nformation **R**etrieval

[3] **T**opic **D**etection and **T**racking

luật phân tích ngữ nghĩa.

Trong nghiên cứu của Nishihara và cộng sự, ba thông tin: địa điểm, đối tượng, hành vi của sự kiện được lấy ra từ trang cá nhân [1] [YKW09] sử dụng các *luật lexico–syntactic* [2] để tìm kiếm các câu chứa sự kiện trong từng bài viết [3]. Cùng với cách tiếp cận này, Aone.C và Ramos.M đã trích chọn các sự kiện về tài chính và chính trị. Hai tác giả tập trung đưa ra các luật biểu diễn quan hệ giữa sự kiện với các thông tin xung quanh nhằm mục đích khai thác tối đa thuộc tính của sự kiện, và giữa các sự kiện để lấy được tập các sự kiện liên quan tới nhau [CM00]. Nghiên cứu của Xu và cộng sự cũng sử dụng các *luật lexico–syntactic* trên dữ liệu bản tin về sự kiện giải thưởng Nobel. Nhưng thay vì các luật được áp dụng ngay trên dữ liệu, một tập luật được tạo ra sau đó sử dụng học máy không giám sát để huấn luyện tập luật này trên tập các bản tin đã được gán nhãn. Sau đó mô hình học sẽ được áp dụng với các bản tin còn lại [FHH06].

Một điểm yếu của *luật lexico–syntactic* là không thể phủ hết được trạng thái quan hệ giữa các sự kiện, có nghĩa là không thể nhận biết hai sự kiện có trùng nhau hay không. Do đó, giám sát quá trình tiến triển của một sự kiện là tương đối khó khi sử dụng cách tiếp cận này. Nhằm khắc phục điều này, *luật lexico–semantic* [4] được đề xuất. Nghiên cứu của Li và đồng nghiệp chú trọng đưa ra các luật lấy sự kiện về giá cổ phiếu qua các bản tin chứng khoán [FHD02]. Một tập dữ liệu bản tin chứng khoán được gán nhãn bởi từ điển ngữ nghĩa chứa tên công ty, tập đoàn mà phần nhiều là tên vị trí địa lý. Ngoài ra, lĩnh vực y sinh cũng được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm. Nghiên cứu của nhóm do Cohen chủ trì tập trung xây dựng bộ trích xuất nội dung có nhiệm vụ trích chọn sự kiện y tế bằng từ điển thuật ngữ y sinh và quan tâm tới nghĩa của các cụm từ [CVJ09]. Cùng sử dụng cách làm này, Vargas–Vera và Celjuska đã phát triển hệ nhận dạng sự kiện trên các bài báo của Knowledge Media Institute [5] [MD04].

Những phương pháp đã trình bày ở trên chủ yếu xây dựng luật dựa trên tri thức về ngôn ngữ. Chúng có một số lợi điểm có thể kể tới. Thứ nhất, thông tin muốn có được hoàn toàn có thể theo ý định của người nghiên cứu, và trên bất cứ lĩnh vực cụ thể nào. Thứ hai, không cần phải xem xét một tập dữ liệu quá lớn. Một luật chủ yếu dựa trên

[1] *blog*

[2] *Luật lexico–syntactic* là sự kết hợp giữa biểu thức chính quy với từ vựng thuộc miền lĩnh vực và các quy tắc ngữ pháp của ngôn ngữ để sinh luật

[3] *entry*

[4] *luật lexico–semantic* là sự kết hợp giữa biểu thức chính quy, tập từ vựng thuộc miền lĩnh vực và vai trò ngữ nghĩa của từ vựng trong ngôn ngữ để sinh luật

[5] http://kmi.open.ac.uk/

tri thức ngôn ngữ và sự khảo sát của người thực hiện. Tuy nhiên, các phương pháp này cũng có những điểm yếu cần phải khắc phục. Bởi luật được sinh ra cho từng dạng sự kiện cụ thể nên chúng ta không thể sử dụng lại luật cho trường hợp khác. Nếu trích xuất sự kiện trong lĩnh vực rộng thì áp dụng luật không thể bao quát toàn bộ không gian dữ liệu. Hơn nữa, việc khảo sát và sinh luật bằng tay là một công việc rất mất thời gian và tẻ nhạt. Cách tiếp cận hướng dữ liệu sẽ cho chúng ta một cái nhìn cụ thể hơn khi giải quyết những vấn đề tồn đọng của phương pháp tiếp cận hướng nội dung. Đối với cách tiếp cận hướng dữ liệu, các nhà nghiên cứu thường sử dụng các phương pháp học máy: học giám sát (SVM), học bán giám sát, học không giám sát (phân cụm) hay là các phương pháp thống kê như trọng số IF–IDF. Năm 2009, Okamoto cùng cộng sự xây dựng một hệ thống phát hiện và trích xuất sự kiện trong một phạm vi địa lý sử dụng kỹ thuật phân cụm phân cấp với dữ liệu là các bài viết trên trang cá nhân [1] [MM09]. Phân cụm cũng là kỹ thuật được sử dụng nhiều trong các nghiên cứu khác như công trình của nhóm Liu [MYL08], nhóm Tanev [HJM08]. Ở công trình thứ nhất, một cụm sự kiện liên quan tới tin tức hằng ngày hình thành sẽ được sắp xếp theo thứ tự nhờ sử dụng đồ thị vô hướng phân đôi. Công trình thứ hai lại sử dụng một tập dữ liệu đã được gán nhãn tự động để phân cụm sự kiện nói về mối nguy hiểm, thảm họa. Phương pháp máy vector hỗ trợ [2] được Lei và cộng sự thử nghiệm trên hệ thống phát hiện sự kiện tin tức của họ [LWZ05]. Brants và cộng sự cải tiến cách tính trọng số TF–IDF để nhận dạng một sự kiện thông qua một sự kiện khác đã biết. Độ tương đồng giữa hai sự kiện quyết định bởi hai yếu tố: độ tương đồng giữa từ khóa của hai bản tin, độ tương đồng giữa hai nguồn cung cấp bản tin [TFA03]. Tiếp cận hướng dữ liệu vẫn còn tồn tại một số nhược điểm: không quan tâm đến ngữ nghĩa, và lượng dữ liệu phải khá lớn. Hướng tiếp cận này không thể nào trích xuất được quan hệ giữa các sự kiện cũng như quan hệ giữa các thuộc tính của sự kiện. Bởi sử dụng chủ yếu các phương pháp học máy, thống kê nên dữ liệu cần thiết là khá lớn. Xây dựng được kho dữ liệu đủ lớn cũng là một yêu cầu không đơn giản.

Như những dẫn chứng ở trên, cả hai cách tiếp cận hướng nội dung và hướng dữ liệu đề có những điểm mạnh và điểm yếu riêng. Một cách tự nhiên, kết hợp hai cách tiếp cận này với nhau sẽ giúp chúng hỗ trợ, bổ xung cho nhau. Nghiên cứu của Jungermann và

[1] blog

[2] Support Vector Machine

Morik kết hợp *luật lexico–syntactic* với trường điều kiện ngẫu nhiên [1] để trích xuất sự kiện từ văn bản các phiên họp toàn thể của nghị viện Đức [FK08]. Trong [JHP07], các luật được học giám sát kết hợp với phân cụm nhằm trích xuất sự kiện có tính cảnh báo. Chun cùng cộng sự trích xuất sự kiện y học qua bằng hai phương pháp: sử dụng *luật lexico–syntactic* và thống kê từ khóa đồng xuất hiện [CHR04]. Tất cả những phương pháp trên đều cho độ chính xác và độ hồi tưởng cao. Tuy giúp hai hướng tiếp cận trên phụ trợ nhau, nhưng việc kết hợp chúng làm cho hệ thống trích xuất sự kiện trở nên phức tạp và khó xây dựng hơn.

1.5.2 Một số nghiên cứu liên quan ở trong nước

[1] Conditional Random Fields

2

Phương pháp trích xuất sự kiện

2.1 Định nghĩa sự kiện

Theo Allan, một tin tức được cho là phản ánh một sự kiện nếu nó có đủ ba yếu tố: chủ thể, thời gian, địa điểm [JRV98]. Chủ thể có thể là con người, sự vật hoặc sự việc. Cũng theo công bố này, để định nghĩa rõ ràng thế nào là sự kiện rất khó bởi tính nhập nhằng liên quan tới các yếu tố ngữ cảnh, ngôn ngữ, văn hóa. Ví dụ, *Chiều ngày* `5/3/2012`, *tai nạn giao thông tại* `ngã tư Khuất Duy Tiến` *làm* `2 người` *tử vong* là một sự kiện nói về tai nạn giao thông. Nhưng *Theo báo cáo của cảnh sát giao thông* `Hà Nội chiều nay`, *số* `người` *chết vì tai nạn giao thông giảm 30% so với cùng kỳ năm ngoái* lại không phải là một sự kiện dù có đủ 3 yếu tố kể trên.

Trong phạm vi giải quyết bài toán trích xuất sự kiện, việc định nghĩa rõ ràng sự kiện mà nghiên cứu quan tâm luôn là yêu cầu trước tiên. Ban đầu hội nghị MUC chỉ quan tâm các sự kiện về hoạt động quân sự. Sau đó, tới lần tổ chức thứ 3 thì các sự kiện về khủng bố, đầu tư mạo hiểm, tai nạn máy bay, ... Các thuộc tính cần phải có của một sự kiện mà MUC yêu cầu gồm có: tác nhân, thời gian, địa điểm và các tác động của nó.

Ở chương trình ACE, dạng sự kiện và các thuộc tính về sự kiện được quy định chặt chẽ hơn với tám dạng sau: LIFE (sự sống–chết), MOVEMENT (sự di chuyển), TRANSACTION (giao dịch), BUSINESS (kinh tế), CONFLICT (xung đột), CONTACT (giao thiệp, gặp gỡ), PERSONNEL (nhận–đuổi việc), JUSTICE (pháp lý). Mỗi dạng sự kiện lại có phân biệt từng dạng con. Ví dụ như LIFE có các dạng sự kiện con BE-BORN (chào đời), INJURE (bị thương), DIE (chết) hay PERSONNEL có START–POSITION

(vị trí khi nhận việc), END–POSITION (vị trí trước khi bị đuổi việc), NOMINATE (bổ nhiệm), ELECT (bầu chọn), ...

Hầu hết những nghiên cứu được trích dẫn trong báo cáo này đều chỉ tập trung vào một lĩnh vực cụ thể. [MM09], [YKW09] khai thác các sự kiện trên trang cá nhân. [CVJ09], [CHR04] tập trung vào sự kiện y sinh học. [HJM08], [JHP07] thực hiện trích xuất sự kiện thảm họa, mối nguy hiểm đe dọa. Ngoài ra, sự kiện về giải thưởng Nobel [FHH06], sự kiện về chứng khoán [FHD02], sự kiện về đầu tư tài chính [CM00] hay các sự kiện về chính trị [FK08], [CM00] cũng được quan tâm.

Nghiên cứu này thực hiện trích xuất sự kiện từ các bản tin thông báo hằng ngày cho các loại sự kiện nói về tai nạn giao thông, các vi phạm hình sự, các vụ cháy nổ. Một cách tường minh, sự kiện được định nghĩa rằng phải có đủ ba thuộc tính: chủ thể, thời gian và địa điểm và bắt buộc thuộc ba dạng: TAI NẠN GIAO THÔNG, HÌNH SỰ, CHÁY NỔ.

2.2 Trích xuất sự kiện sử dụng luật lexico–syntactic|lexico–semantic

2.3 Trích xuất sự kiện sử dụng phân cụm

3

Phương pháp giải quyết

3.1 Hệ thống theo dõi tin tức NewSOMoni

3.2 Phương pháp kết hợp luật và Maximum Entropy trong trích xuất sự kiện

Phụ lục A

Danh sách các trang tin tức điện tử

24h.com.vn - http://www21.24h.com.vn VietnamNet (2Sao) - http://2sao.vietnamnet.vn aFamily - http://afamily.channelvn.net Alobacsi.vn - http://alobacsi.vn Báo An Ninh Thủ Đô (ANTĐ) - http://www.anninhthudo.vn Báo An Ninh Thế Giới (ANTG) - http://antg.cand.com.vn Báo Công An Nhân Dân (ANTGCT) - http://antg.cand.com.vn Archi.vn (Archi) - http://archi.vn ATPVietnam - http://atpvietnam.com Autonet - http://www.autonet.com.vn AutoPro - http://autopro.channelvn.net Báo Biên phòng - http://www.bienphong.com.vn Báo Bóng Đá - http://http://www.baobongda.com.vn Báo Công Lý - http://congly.com.vn Báo Công Thương - http://baocongthuong.com.vn Báo Đất Việt - http://www.baodatviet.vn Báo Đất Việt (Báo Đất Việt - Khoa học) - http://khoahoc.baodatviet.vn Báo Đất Việt (Báo Đất Việt - Quốc phòng) - http://quocphong.baodatvi Báo Giáo dục Việt Nam - http://giaoduc.net.vn Báo Giao Thông Vận Tải (Báo GTVT) - http://giaothongvantai.com.vn Báo Khoa học Phát triển - http://khoahocphattrien.com.vn Báo Người cao tuổi - http://nguoicaotuoi.org.vn Báo Nông nghiệp VN - http://nongnghiep.vn Báo Phụ Nữ (Báo Phụ Nữ Online) - http://www.phunuonline.com.vn Báo Thế giới Việt nam - http://www.tgvn.com.vn Báo Tia sáng - http://www.tiasang.com.vn Thông Tấn Xã VN (Báo Tin tức) - http://baotintuc.vn Báo Thể thao Văn Hóa (Báo TTVH) - http://thethaovanhoa.vn Báo Thể Thao VN (Báo TTVN) - http://www.thethaovietnam.com.vn Báo Văn hóa - http://www.baovanhoa.vn Báo Khoa học Đời sống (Bee.net.vn) - http://bee.net.vn/ Bóng Đá 24H - http://www.bongda24h.vn Bóng đá số - http://www.bongdaso.com YTT (Bongda.com.vn) - http://www.bongda.com.vn CafeF - http://cafef.vn Báo Công

An Nhân Dân (CAND Portal) - http://www.cand.com.vn Công An TP.HCM (CAT-PHCM) - http://www.congan.com.vn CTTĐT Chính phủ (Chinhphu.vn) - http://baodientu.chinhphu Báo Công An Nhân Dân (CSTC) - http://cstc.cand.com.vn Báo Đại đoàn kết (Đại Đoàn Kết) - http://baodaidoanket.net Báo Dân Trí (Dân Trí) - http://www.dantri.com.vn Báo Nông thôn ngày nay (Dân Việt) - http://www.danviet.vn Báo Đầu Tư Chứng Khoán (Đầu tư CK) - http://www.tinnhanhchungkhoan.vn Báo Điện tử Đảng cộng sản VN (ĐCSVN) - http://www.cpv.org.vn Địa ốc Online - http://www.diaoconline.vn Báo Diễn Đàn Doanh Nghiệp (Diễn đàn Doanh nghiệp) - http://www.dddn.com.vn Điện Tử Tiêu Dùng - http://dientutieudung.vn Doanh nhân 360 - http://doanhnhan360.com Doanh nhân Sài Gòn - http://doanhnhansaigon.vn Báo Đời sống Pháp luật (Đời sống Pháp luật) - http://www.doisongphapluat.com.vn Dothi.net - http://dothi.net Báo Doanh nhân Việt Nam toàn cầu (DVT.vn) - http://dvt.vn VnExpress (eBank) - http://ebank.vnexpress.net eFinance - http://www.taichinhdientu.vn 24H.COM.VN (Eva.vn) - http://www.eva.vn VnExpress (eVăn) - http://evan.vnexpress.net Gafin.vn - http://gafin.vn Game4V - http://news.game4v.vn GameK - http://gamek.channelvn.net Gamethu.net - http://gamethu.net Báo Gia đình Xã hội (Giadinh.net) - http://giadinh.net.vn Báo GDTĐ (Giáo dục Thời đại) - http://giaoducthoidai.vn Báo Hà Nội Mới (Hà Nội Mới) - http://hanoimoi.com.vn Báo Hoa Học Trò (HHT) - http://www.hoahoctro.vn Báo Bưu Điện (ICTNews) - http://ictnews.vn ICTPress - http://ictpress.vn Infonet - http://infonet.vn InfoTV - http://infotv.vn VnExpress (iOne.net) - http://ione.net Kênh 14 - http://kenh14.channelvn.net KhoaHoc.com.vn - http://khoahoc.com.vn Báo Kinh tế Đô Thị (KTĐT) - http://www.ktdt.com.vn KTNT - http://kinhtenongthon.com.vn LandToday - http://landtoday.net/ Báo Lao Động (Lao Động) - http://laodong.com.vn Báo Mực Tím (Mực tím) - http://muctim.com.vn MUST.vn - http://www.must.vn NDHMoney.vn - http://ndhmoney.vn Ngoisao.net - http://ngoisao.net Báo Người Lao Động (Người Lao Động) - http://nld.com.vn Báo Đời sống Pháp luật (Nguoiduatin.vn) - http://nguoiduatin.vn Nhà báo Công luận - http://congluan.vn Báo Nhân Dân (Nhân dân) - http://www.nhandan.com.vn Nhịp Cầu Đầu Tư - http://nhipcaudautu.vn Tạp chí PCWorld VN (PCWorld VN) - http://pcworld.com.vn Petrotimes.vn (Petrotimes) - http://www.petrotimes.vn Báo Pháp luật Xã hội (Pháp luật Xã hội) - http://www.phapluatxahoi.vn Báo Pháp luật TPHCM (Pháp luật TPHCM) - http://www.phapluattp.vn Pháp luật VN - http://www.phapluatvn.vn Báo Đời sống Pháp luật (Phunutoday.vn) - http://phunutoday.vn Báo Quân Đội Nhân Dân (QĐND) - http://www.qdnd.vn Saga.vn - http://www.saga.vn

SaigonNews - http://www.saigonnews.vn SaigonTimes Online (SaigonTimes) - http://www.thesaigont
Sàn OTC - http://news.sanotc.com Báo Sài Gòn Giải Phóng (SGGP) - http://sggp.org.vn
Báo Sài Gòn Tiếp Thị (SGTT) - http://www.sgtt.com.vn Sohoa.net - http://sohoa.net
StockBiz - http://stockbiz.vn Truyền thông Tài chính StoxPlus (StoxPlus) - http://stox.vn/
Báo Sức khỏe Đời sống (Sức Khỏe Đời Sống) - http://suckhoedoisong.vn Sức Sống Mới -
http://www.sucsongmoi.net Sinh viên Việt Nam (SVVN) - http://www.svvn.vn Tamn-
hin.net - http://www.tamnhin.net Tạp chí ĐẸP Online (Tạp chí ĐẸP) - http://www.dep.com.vn
Tạp chí Hoạt Động Khoa Học (Tạp chí HĐKH) - http://www.tchdkh.org.vn Tạp chí Tài
chính - http://tapchitaichinh.vn/ Báo Thanh Niên (Thanh Niên) - http://www.thanhnien.com.vn
Báo Thanh Niên (Thanh Niên - Thể thao) - http://www.thanhnien.com.vn/thethao
Báo Thanh Niên (Thanh Niên - Tuần san) - http://www.thanhnien.com.vn/tnotuansan
Báo Thanh Niên (Thanh niên - WC 2010) - http://www.thanhnien.com.vn/worldcup2010
Báo điện tử Thế Giới Điện Ảnh (Thế Giới Điện Ảnh) - http://thegioidienanh.vn Thi-
ennhien.net - http://www.thiennhien.net Thongtinduan.vn - http://thongtinduan.vn
Báo Tiền Phong (Tiền Phong) - http://www.tienphongonline.com.vn Tiin.vn - http://tiin.vn
Tin tức Du lịch - http://www.dulichvn.org.vn Tin Tức Online - http://tintuconline.com.vn
Tinhte.com - http://tinhte.com YTT (TinTheThao) - http://www.tinthethao.com.vn
Báo Tổ Quốc (Tổ quốc) - http://www.toquoc.gov.vn Thông Tin Công Nghệ (TTCN) -
http://www.thongtincongnghe.com Tuần Vietnamnet (Tuần Việt Nam) - http://tuanvietnam.net
Báo Tuổi Trẻ (Tuổi Trẻ) - http://tuoitre.vn Báo Tuổi Trẻ (Tuổi trẻ - Cuối tuần) -
http://tuoitre.vn/Tuoi-tre-cuoi-tuan/index.html Báo Tuổi Trẻ (Tuổi Trẻ - Địa Ốc) -
http://diaoc.tuoitre.vn Báo Tuổi Trẻ (Tuổi trẻ - Du lịch) - http://dulich.tuoitre.com.vn
Báo Tuổi Trẻ (Tuổi trẻ - Nhịp sống số) - http://nhipsongso.tuoitre.com.vn Báo Tuổi
Trẻ (Tuổi Trẻ - Thể Thao) - http://thethao.tuoitre.vn Báo Tuổi Trẻ (Tuổi trẻ - Tuyển
sinh) - http://chuyentrang.tuoitre.vn/tuyensinh/ Báo Tuổi Trẻ (Tuổi trẻ - Việc làm) -
http://vieclam.tuoitre.vn/ Báo Tuổi Trẻ (Tuổi trẻ - WC 2010) - http://chuyentrang.tuoitre.vn/WorldC
VietnamNet (VEF) - http://vef.vn Vietnam Economic News Online (VEN) - http://ven.org.vn
Thông Tấn Xã VN (Vietnam Plus) - http://www.vietnamplus.vn VietnamNet - http://vietnamnet.vn
VietnamNet (VietnamNet - Thể Thao) - http://thethao.vietnamnet.vn Vietstock -
http://www.vietstock.com.vn Báo Đầu Tư (VIR) - http://www.baodautu.vn Vitinfo
- http://vitinfo.com.vn Báo Công An Nhân Dân (VNCA) - http://vnca.cand.com.vn
Thời báo Kinh Tế (VnEconomy) - http://vneconomy.vn VnExpress - http://vnexpress.net
VnMedia - http://vnmedia.vn VnRock - http://vnrock.com/ Đài Tiếng Nói TP.HCM

(VOH) - http://voh.com.vn Đài Tiếng Nói VN (VOV Online) - http://vov.vn VTC News (VTC) - http://vtc.vn VTC News (VTC - Bạn đọc) - http://vtc.vn/trangbandoc/ VTC News (VTC - Bảo vệ NTD) - http://vtc.vn/bvntd/ VTC News (VTC - Công nghệ) - http://vtc.vn/congnghe/ VTC News (VTC Games) - http://vtc.vn/thegioigame Đài TH VN (VTV) - http://www.vtv.vn Vzone - http://vzone.vn Tạp chí Xã Hội Thông Tin (XHTT) - http://xahoithongtin.com.vn Xinhxinh.com.vn - http://xinhxinh.com.vn XZone - http://xzone.vn Zing - http://www.zing.vn Zing (Zing - Thể thao) - http://thethao.zing.vn/news

Tài liệu tham khảo

Tiếng Việt

Tiếng Anh

[FFU11] Frederik Hogenboom, Flavius Frasincar, Uzay Kaymak, Franciska De Jong. *An Overview of Event Extraction from Text*. Workhop on Detection, Representation, and Exploitation of Events in the Semantic Web, DeRiVE, 2011. 7

[MW11] Martin Wunderwald. *NewsX–Event Extraction from News Articles*. Master Thesis. Dresden University of Technology, Germany, 2011. 7

[YKW09] Yoko Nishihara, Keita Sato, Wataru Sunayama. *Event Extraction and Visualization for Obtaining Personal Experiences from Blogs*. Human Interface and the Management of Information. Information and Interaction. LNCS, vol. 5839, Springer–Verlag, 2009. 8, 12

[MM09] Masayuki Okamoto, Masaaki Kikuchi. *Discovering Volatile Events in Your Neighborhood: Local-Area Topic Extraction from Blog Entries*. Asia Information Retrieval Symposium on Information Retrieval Technology, 5th, AIRS09, 2009. 9, 12

[CVJ09] K. Bretonnel Cohen Karin Verspoor, Helen L. Johnson, Chris Roeder, Philip V. Ogren, William A. Baumgartner, Jr., Elizabeth White, Hannah Tipney, Lawrence Hunter. *High-precision biological event extraction with a concept recognizer*. BioNLP09 Proceedings of the Workshop on Current Trends in Biomedical Natural Language Processing, 2009. 8, 12

[MYL08] Mingrong Liu, Yicen Liu, Liang Xiang, Xing Chen, Qing Yang. *Extracting Key Entities and Significant Events from Online Daily News*. International Conference on Intelligent Data Engineering and Automated Learning, 9th, IDEAL08, 2008. 9

[HJM08] Hristo Tanev, Jakub Piskorski, Martin Atkinson. *Real-Time News Event Extraction for Global Crisis Monitoring*. International Conference on Natural Language and Information Systems: Applications of Natural Language to Information Systems, 13th, NLDB08, 2008. 9, 12

[FK08] Felix Jungermann, Katharina Morik. *Enhanced Services for Targeted Information Retrieval by Event Extraction and Data Mining*. International Conference on Natural Language and Information Systems: Applications of Natural Language to Information Systems, 13th, NLDB08, 2008. 10, 12

[JHP07] Jakub Piskorski, Hristo Tanev, Pinar Oezden Wennerberg. *Extracting violent events from on-line news for ontology population*. International Conference on Business Information Systems, 10th, BIS07, 2007. 10, 12

[FHH06] Feiyu Xu, Hans Uszkoreit,Hong Li. *Automatic Event and Relation Detection with Seeds of Varying Complexity*. AAAI Workshop on Event Extraction and Synthesis, 2006. 8, 12

[LWZ05] Zhen Lei, Ling-da Wu, Ying Zhang, Yu-chi Liu, *A System for Detecting and Tracking Internet News Event*. Pacific–Rim Conference on Multimedia, 6th, PCM05, 2005. 9

[MD04] Maria Vargas-Vera, David Celjuska. *Event Recognition on News Stories and Semi-Automatic Population of an Ontology*.IEEE/WIC/ACM International Conference on Web Intelligence, WI04, 2004. 8

[CHR04] Hong-woo Chun, Young-sook Hwang, Hae-Chang Rim. *Unsupervised event extraction from biomedical literature using co-occurrence information and basic patterns*. International Joint Conference on Natural Language Processing, 1st, IJCNLP04, 2004. 10, 12

[TFA03] Thorsten Brants, Francine Chen, Ayman Farahat. *A System for new event detection*. Annual International ACM SIGIR Conference on Research and Development in Informaion Retrieval, 26th, SIGIR03, 2003. 9

[FHD02] Fang Li, Huanye Sheng, Dongmo Zhang. *Event Pattern Discovery from the Stock Market Bulletin*. International Conference on Discovery Science, 5th, DS02, 2002. 8, 12

[CM00] Chinatsu Aone, Mila Ramos-Santacruz. *REES: a large-scale relation and event extraction system*. Applied Natural Language Processing Conference, 6th, ANLP00, 2000. 8, 12

[YTJ98] Yiming Yang, Tom Pierce, Jaime Carbonell . *A study of retrospective and on-line event detection*. Annual International ACM SIGIR Conference on Research and Development in Information Retrieval, 21st, SIGIR98, 1998.

[JRV98] James Allan, Ron Papka, Victor Lavrenko. *On-line new event detection and tracking*. Annual International ACM SIGIR Conference on Research and Development in Information Retrieval, 21st, SIGIR98, 1998. 11

[RB96] Ralph Grishman, Beth Sundheim. *Message Understanding Conference - 6: A Brief History*. MUC–6, 1996. 1

[BS92] Beth Sundheim. *Overview of the fourth message understanding evaluation and conference*. MUC–4, 1992. 7